

XXI ASR KO'NIKMALARIGA EGA BO'LGAN MAHORATLI PEDAGOG BO'LISH UCHUN QANDAY ISHLASH KERAK?

Xaydarova Dilfuza

Samarqand viloyati, Samarqand tumani 21 -IDUM o'zbek tili va adabiyoti o'qituvchisi

Annotatsiya: *Bugungi jadal rivojlanayotgan ta'lim muhitida o'qituvchilarning roli o'quvchilarning muvaffaqiyati uchun zarur bo'lgan XXI asr ko'nikmalarini tarbiyalash uchun bilim berishdan tashqari kengaydi. Ushbu maqola XXI-asrda malakali o'qituvchi bo'lish uchun zarur bo'lgan ko'p qirrali yondashuvni o'rganadi. Asosiy komponentlarga texnologik malaka, tanqidiy fikrlash, hamkorlik, ijodkorlik va umrbod ta'limga sodiqlik kiradi. Ushbu ko'nikmalarni o'qitish amaliyotiga integratsiyalashgan holda, o'qituvchilar o'quvchilarni o'zaro bog'langan, innovatsiyalarga asoslangan dunyoda rivojlanishga tayyorlaydigan dinamik o'quv muhitini yaratishi mumkin. Ushbu maqola o'qituvchilarning zamonaviy ta'lim sharoitlarida navigatsiya qilish va ustunlik qilishlari uchun zarur bo'lgan keng qamrovli strategiyalar va vakolatlar haqida umumiy ma'lumot beradi.*

Kalit so'zlar: *Malakali o'qituvchi, XXI-asr malakalari, texnologik malaka, tanqidiy fikrlash, hamkorlik, ijodkorlik, umrbod ta'lim, zamonaviy ta'lim.*

Kirish

XXI-asr ta'limining jadal rivojlanayotgan davrida pedagoglarning roli chuqur o'zgarishlarga uchradi. Tarkibni yetkazib berish bilan cheklanib qolmagan o'qituvchilar endi o'quvchilarni tobora o'zaro bog'langan va texnologik jihatdan boshqariladigan dunyoda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan muhim ko'nikmalar bilan jihozlash katalizatorlaridir. Ushbu paradigma o'zgarishi an'anaviy o'qitish amaliyotini qayta ko'rib chiqish va zamonaviy pedagogik yondashuvlarni integratsiyalashuviga ko'proq e'tibor berishni talab qiladi. Bugungi o'qituvchilar nafaqat chuqur fan bilimlarini, balki o'rganish tajribasini oshirish uchun texnologiyadan foydalanish malakasini ham o'z ichiga olgan turli xil vositalar to'plamiga ega bo'lishi kerak. Bundan tashqari, ular o'z talabalari o'rtasida tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, hamkorlik va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishlari kerak – globallashtirilgan iqtisodiyotdagi murakkabliklar va noaniqliklarni hal qilish uchun muhim atributlar.

Ushbu maqola XXI-asrda malakali o'qituvchi bo'lish yo'lidagi ko'p qirrali sayohatni o'rganadi. U o'qituvchilarning ushbu muhim ko'nikmalarni innovatsion o'qitish usullari orqali qanday rivojlantirishi, doimiy kasbiy rivojlanishni qamrab olishi va o'quvchilarning o'zgaruvchan ehtiyojlari va umidlariga moslashishini o'rganadi. Bu orqali o'qituvchilar o'quvchilarni nafaqat bilimlarni o'zlashtiribgina qolmay, balki real

sharoitlarda ham qo'llashga samarali tayyorlay oladilar, bu ularning kelajakdagi muammolarni ishonch va qat'iyat bilan yengishga tayyorligini ta'minlaydi.

Materiallar va usullar

XXI-asr mahoratiga ega bo'lgan malakali o'qituvchi bo'lish yo'llarini o'rganish uchun adabiyotlar va ta'lim resurslarini har tomonlama ko'rib chiqish o'tkazildi. Bu zamonaviy ta'lim metodologiyalari va ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan akademik jurnallar, kitoblar va nufuzli onlayn platformalarni qidirishni o'z ichiga oldi.

Ko'rib chiqilgan materiallar quyidagi asosiy yo'nalishlarga qaratilgan tadqiqotlar va maqolalarni o'z ichiga oladi:

Texnologik malaka: Ta'lim va ta'lim natijalarini oshirish uchun raqamli vositalar, onlayn platformalar va interfaol resurslarni o'z ichiga olgan ta'lim texnologiyalaridan samarali foydalanishni o'rganish.

Tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish: talabalar o'rtasida tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan strategiya va yondashuvlarni, jumladan, so'rovga asoslangan ta'limni, muammolarni hal qilish bo'yicha vazifalarni va hamkorlikdagi loyihalarni tekshirish.

Hamkorlik va muloqot: Guruhlarda ishlash, tengdoshlarning o'rganish faoliyati va muloqot platformalari kabi ta'lim sharoitlarida hamkorlik va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish usullarini tahlil qilish.

Ijodkorlik va innovatsiyalar: Talabalarda ijodkorlik va innovatsiyalarni rag'batlantirish uchun texnika va asoslarni ko'rib chiqish, jumladan, loyihaga asoslangan ta'lim, dizayn fikrlash metodologiyalari va san'at integratsiyasi.

Uzluksiz ta'lim: o'qituvchilar uchun kasbiy rivojlanish imkoniyatlari va umrbod ta'lim amaliyotlarini o'rganish, shu jumladan seminarlar, seminarlar, onlayn kurslar va amaliyot jamoalari.

Ushbu ko'rib chiqishda qo'llaniladigan usullar Ta'limga oid ma'lumotlar omborlari kabi raqamli ma'lumotlar bazalarida tizimli qidiruv strategiyalarini o'z ichiga oladi. Kalit so'zlar "XXI asr malakalari", "ta'lim texnologiyasi", "ta'limda tanqidiy fikrlash", "hamkorlikda o'rganish", "ta'limda ijodkorlik", "pedagoglar uchun kasbiy rivojlanish" kabilarni o'z ichiga olgan. Tanlangan adabiyotlar dolzarbligi, ishonchliligi va zamonaviy ta'limning o'zgaruvchan talablariga muvofiqligi nuqtai nazaridan tanqidiy baholandi.

Bundan tashqari, o'qituvchilar va talabalar o'rtasida XXI-asr ko'nikmalarini rivojlantirishning samarali strategiyalari va ilg'or tajribalari haqidagi tushunchani boyitish uchun tajribali o'qituvchilar va ta'lim texnologiyalari mutaxassislari bilan bo'lib o'tgan o'quv konferentsiyalari, seminarlar va suhbatlardan tushunchalar olindi.

Natijalar va muhokama

XXI-asr ko'nikmalariga ega bo'lgan malakali o'qituvchi bo'lish yo'llarini o'rganish bir nechta asosiy topilmalar va tushunchalarni ochib beradi:

Texnologik malaka: Texnologiyadan foydalanishda malakali o'qituvchilar talabalarning faolligini va ta'lim natijalarini samarali ravishda oshiradilar. Virtual sinflar, o'quv ilovalari va multimedia resurslari kabi vositalarni integratsiyalash o'quvchilarning turli ehtiyojlariga moslashtirilgan shaxsiylashtirilgan ta'lim tajribasini osonlashtiradi. Ta'lim texnologiyasi bo'yicha uzluksiz kasbiy rivojlanish yutuqlardan xabardor bo'lish va ularning ta'lim afzalliklarini maksimal darajada oshirish uchun juda muhimdir.

Tanqidiy fikrlash va muammolarni yechish: so'rovga asoslangan ta'lim va muammoni hal qilish vazifalari kabi tanqidiy fikrlashni targ'ib qiluvchi strategiyalar talabalarga axborotni tanqidiy tahlil qilish, istiqbollarni baholash va innovatsion yechimlarni ishlab chiqish imkonini beradi. O'qituvchilar ushbu ko'nikmalarni chuqurroq kognitiv faollikni rag'batlantiradigan o'ylantiruvchi savollar, real dunyo ilovalari va tuzilgan muammolar orqali rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Hamkorlik va muloqot: Hamkorlik va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish talabalarni hamkorlikdagi ish muhiti va global fuqarolikka tayyorlaydi. Guruh loyihalari, tengdoshlarning fikr-mulohazalarini bildirish mexanizmlari va raqamli hamkorlik vositalari jamoaviy ish, shaxslararo munosabatlar va madaniyatlararo tushunishni rivojlantiradi. O'qituvchilar hurmatli muloqot va muammolarni jamoaviy hal qilishga undaydigan qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitini yaratish orqali ushbu ko'nikmalarga yordam beradi.

Ijodkorlik va innovatsiyalar: Loyihaga asoslangan ta'lim, dizayn fikrlash va san'at integratsiyasi orqali ijodkorlikni rag'batlantirish talabalarda innovatsion fikrlash va tadbirkorlik ongini rag'batlantiradi. Pedagoglar eksperiment o'tkazish, tavakkal qilish va turli istiqbollarni o'rganish imkoniyatlarini taqdim etish orqali ijodkorlikni rivojlantiradilar. Ijodiy ifoda talabalarning motivatsiyasini, faolligini va o'zini namoyon qilishini oshiradi, bu bugungi ijodiy iqtisodiyotda har tomonlama rivojlanish uchun juda muhimdir.

Uzluksiz ta'lim: O'qituvchilarning rivojlanayotgan ta'lim paradigmalari va talaba ehtiyojlariga moslashishi uchun umrbod ta'limni qamrab olish juda muhimdir. Seminarlar, seminarlar va onlayn kurslar kabi kasbiy rivojlanish imkoniyatlari o'qituvchilarga o'z o'qitish strategiyalarini takomillashtirish, yangi texnologiyalarni integratsiyalash va tengdoshlari bilan hamkorlik qilish imkonini beradi. Uzluksiz ta'lim nafaqat ta'lim samaradorligini oshiradi, balki o'quvchilar uchun o'sish va takomillashtirish majburiyatini ham modellashtiradi.

Muhokama:

Topilmalar XXI-asrda o'quvchilarni muvaffaqiyatga tayyorlashda o'qituvchilarning dinamik rolini ta'kidlaydi. Mavzu bo'yicha ekspertizadan tashqari, o'qituvchilar

texnologik malaka, tanqidiy fikrlash, hamkorlik, ijodkorlik va umrbod ta'limga sodiqlikni o'z ichiga olgan turli ko'nikmalarni rivojlantirishlari kerak. Ushbu ko'nikmalar nafaqat akademik muvaffaqiyat uchun, balki talabalarni tobora murakkab va o'zaro bog'liq bo'lgan dunyoda harakat qilish uchun zarur bo'lgan malakalar bilan jihozlash uchun ham muhimdir.

Ushbu strategiyalarni samarali amalga oshirish uchun maqsadli o'quv rejasini ishlab chiqish, qo'llab-quvvatlovchi institutsional asoslar va o'qituvchilar uchun doimiy kasbiy rivojlanish kerak. Manfaatdor tomonlar, jumladan, o'qituvchilar, ma'murlar, ota-onalar va jamiyat a'zolari o'rtasidagi hamkorlik o'quvchilarning turli ehtiyojlarini qondiradigan va talabalarni kelajakdagi muammolarga tayyorlaydigan ta'limga yaxlit yondashuvni rivojlantiradi.

Bundan tashqari, XXI-asr ko'nikmalarini ta'lim amaliyotiga integratsiya qilish barcha talabalarga kelib chiqishi yoki o'rganish uslubidan qat'i nazar, muvaffaqiyatga erishish imkoniyatini berish orqali tenglik va inklyuzivlikni ta'minlaydi. Innovatsiya madaniyatini, tanqidiy izlanish va hamkorlikni rivojlantirish orqali o'qituvchilar rivojlanayotgan texnologiyalar va global muammolarga moslasha oladigan umrbod o'quvchilarni yaratishga hissa qo'shadilar muammolarga moslasha oladigan umrbod o'quvchilarni yaratishga hissa qo'shadilar.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, XXI-asrda malakali o'qituvchi bo'lish yo'li professional o'sish va innovatsiyalarga doimiy fidoyilikni talab qiladigan dinamik jarayondir. O'qituvchilar texnologik vositalarni to'g'ri integratsiyalashlari, tanqidiy fikrlash va ijodkorlikni rivojlantirishlari, hamkorlik va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishlari va umrbod ta'lim olish majburiyatini o'zida mujassam etishlari kerak. Ushbu kompetensiyalarga ustunlik berish orqali o'qituvchilar nafaqat o'quvchilarning ta'lim tajribasini oshiribgina qolmay, balki ularni o'zaro bog'langan global jamiyatga mazmunli hissa qo'shishga tayyorlaydilar. Ta'lim amaliyotida inklyuzivlik va tenglikni qo'llash barcha talabalarning rivojlanish va muvaffaqiyatga erishish imkoniyatiga ega bo'lishini ta'minlaydi. Oxir oqibat, ushbu tamoyillarni o'zida mujassamlashtirgan holda, o'qituvchilar murakkab

muammolarni hal qilish va dunyoda ijobiy o'zgarishlarni amalga oshirish uchun bilim va ko'nikmalarga ega kelajak avlodni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Darling-Hammond, L. Va Bransford, J. O'qituvchilarni o'zgaruvchan dunyoga tayyorlash: o'qituvchilar nimani o'rganishi va nima qila olishi kerak. Jon Wiley and Sons.2005.
2. Fullan, M. Va Langworthy, M. Boy tikuv: qanday qilib yangi pedagogika chuqur o'rganishni topadi. Pearson.2014.
3. Dede, C. 21-asr qobiliyatlari uchun ramkalarni solishtirish. 21-asr ko'nikmalari: talabalar qanday o'rganishini qayta ko'rib chiqish, 51-76.2010.
4. Vagner, T. Global yutuqlar bo'shlig'i: Nega bizning eng yaxshi maktablarimiz ham bolalarimizga kerak bo'lgan yangi omon qolish ko'nikmalarini o'rgatmaydi – va bu borada biz nima qila olamiz. Asosiy kitoblar.2008.
5. <http://www.p21.org/our-work/p21-framework>
6. <http://www.nea.org/assets/docs/A-Guide-to-Four-Cs.pdf>
7. <https://www.iste.org/standards/iste-standards-for-educators>